رویش روان شناسی، سال۱۰ ، شماره۳، شماره پیاپی ۶۰، خرداد ۱۴۰۰
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),10(3), 2021

بررسی گفتمان امید در نوجوانانی با هویت موفق
Study of hope discourse in adolescents with identity achievement

مهرزاد محسنی (نویسنده مسئول)
کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.
معصومه اسمعیلی
استاد دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.
سمیه کاظمیان
استادیار دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

Mehrzad Mohseni *
M.A in Family Counseling, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.
mehrzad.che.en@gmail.com
Ma'soumeh Esmaeili
Professor, Faculty of Psychology and Eduactional Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.
Somayeh Kazemiyan
Assistant Professor, Faculty of Psychology and Eduactional Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

چکیده
این پژوهش با هدف شناسایی مولفه های گفتمان امید در نوجوانانی با هویت موفق پس از عبور از بحران نوجوانی انجام شده است. روش پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسی توصیفی بوده است. جامعه آماری شامل نوجوانان در دسترسی بوده که مایل به شرکت در این تحقیق بوده اند، نمونه گیری به صورت هدفمند صورت گرفته و نمونه افرادی بوده اند که ملاک ورود را داشتند. ابزار گردآوری داده ها شامل؛ نسخه دوم پرسشنامه عینی گسترش یافته منزلت هویت من (بنیون و آدامز ۱۹۸۶)، و همچنین مصاحبه عمیق بوده است، جمع آوری داده ها تا حصول اشباع داده ها ادامه یافت، در پایان تعداد شرکت کنندگان در پژوهش به ۱۲ نفر رسید و تجزیه تحلیل داده ها طی سه مرحله کد گذاری شد، که بر اساس آن مولفه های گفتمان امید شامل دو مولفه؛ شناسایی و شکوفایی هدف و همچنین پنج زیر مولفه شامل؛ پویایی، جهت دهی، توانمندی راهبرد، توانمندی عمل و نیک بینی بوده است. نتیجه حاصل از این پژوهش نشان می دهد که گفتمان امید، مقدمه یا زمینه ساز هویت موفق است، چرا که نوجوانان با تجربه فضای گفتمانی امید، کاوشی پویا را آغاز می کنند و با تعهد نسبت به آن کاوش شکوفایی هدف را به عمل می رسانند.

واژه‌های کلیدی: *گفتمان امید، هویت موفق، روانشناسی گفتمانی.*

Abstract
The purpose of this study was to identify the components of hope discourse in adolescents with identity achievement after passing through the adolescent crisis. The present research has been conducted with a qualitative approach and the descriptive phenomenology of data collection. The statistical population included accessible adolescents who wished to participate in this study, also sampling was done purposefully and the sample was adolescents who met the inclusion criteria. Data collection tools include; the second version of the Extended Objective Measure of Ego Identity Status (Bennion and Adams, 1986), as well as in-depth interview, data collection continued until data saturation, in the end, the number of participants in the study reached 12, the data analysis was coded in three steps. The findings of this research show that hope discourse components consist of two components; identify purpose and actualization purpose, also five sub-components include dynamism, orientation, strategy capability, action capability, and optimism. According to the results of this research, can say that the discourse of hope is the background or predisposing of identity achievement because adolescents with the experience of the space of hope discourse, begin a dynamic exploration and with a commitment to it explore the actualization of the goal.
Keywords: *Hope Discourse, Identity Achievement, Discursive Psychology.*

نوع مقاله : پژوهشی | **دریافت : دی ۹۹** | **پذیرش: دی ۹۹** | **ویرایش نهایی : اردیبهشت ۱۴۰۰**

مقدمه

کاوش در خویشتن و تلاش برای پاسخ به پرسش من کیستم؟ همواره از مسائل جذاب و چالش برانگیز از ابتدا تا حال بوده به نحوی که موضوع هویت و هویت سازی از جدیدترین مباحث عصر پسا مدرن است (بلباسی و باقری، ۱۳۹۹). اگرچه پرسش من کیستم، یک

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

چالش مادام العمر است، اما در دوران نوجوانی این چالش به اوج خود می رسد، به نحوی که نام مرحله هویت یابی یا بحران هویت را به این دوران می‌بخشد (اریکسون[1]، ۱۹۶۸)، از نظر اریکسون، هویت یک احساس درونی، نیرومند، منسجم و مستمر درباره خود است، ویژگی این حس درونی، فعال و زنده بودن آن است، یعنی در عین ثبات یک تنش پویایی را در جهت عدم ثبات دائمی تجربه می کند. به اعتقاد مارسیا[2]، هویت به موقعیتی وجودی، به یک سازمان درونی نیازها، توانایی‌ها و ادراک خویشتن و همچنین یک موضع اجتماعی-سیاسی اشاره دارد (مارسیا، ۱۹۸۰). بر اساس دیدگاه اجتماعی-شناختی برزونسکی[3]، هویت یک نظریه-خود[4] یا مجموعه‌ای از ایده‌ها و عقاید در مورد خود و تعاملات خود است که توسط فرد از طریق تعاملات‌اش با جهان اجتماعی ساخته و بازسازی می‌شود، این نظریه-خود، در کنار محیط به عنوان یک ساختار سازمان دهنده برای بازنمایی ها، تجربیات و اطلاعات مربوط به خود عمل می کند که حس پیوستگی و هدایت شخصی را ممکن می کند (برزونسکی و کینی[5]، ۲۰۱۹). به اعتقاد کروگر[6] (۲۰۱۵)، هویت را می توان وجودی تعریف کرد که از طریق آن در بافت اجتماعی به عنوان یک شخص منحصر به فرد توسط دیگران شناخته می شود، و همچنین توان و قدرت حرکت را در جهت و مسیر رضایت بخشی در زندگی برای فرد فراهم می کند. مک آدامز[7] (۲۰۱۸)، هویت را به عنوان یک روایتی از زندگی توصیف می کند که از خرده داستان ها و عناصر مختلف روانشناختی تشکیل می شود، به نحوی که به تجربه های درهم زندگی فرد نوعی نظم و منطق روایی می بخشد و هدف و معنا را در زندگی او به تحریر در آورده و به تصویر می کشد.

به اعتقاد اریکسون، سنگ بنا، پایه و اساس فرآیند شکل گیری هویت انتخاب تعهدات است، او این انتخاب ها را از نظر اصل وفاداری اینگونه توصیف می کند؛ توانایی حفظ وفاداری آزادانه به رغم تضادهای اجتناب ناپذیر سیستم های ارزشی (اریکسون، ۱۹۶۴)، وفاداری شامل تعهد داشتن به مجموعه ای از ایده ها و گروهی از افراد است، تصمیم گیری درباره اینکه به چه چیزی و به چه کسی می توان اعتماد کرد و وفادار بود، یک فرآیند کاوش و جستجوی فعال است(اریکسون، ۱۹۶۸). مارسیا از طریق عملیاتی کردن دو بُعد حیاتی برای فرآیند شکل گیری هویت، یعنی؛ بحران(کاوش) و تعهد(وفاداری)، پایگاه هویتی[8] را مفهوم سازی کرد، عملیاتی کردن آن دو بُعد برای او این امکان را فراهم کرد تا مفهوم هویت را به چهار پایگاه هویتی؛ موفق[9]، معوق[10]، زودرس[11] و سردرگم[12] توسعه دهد (مارسیا، ۱۹۶۴).

نوجوانانی که در پایگاه سردرگم قرار دارند به عنوان افرادی با هویت پراکنده توصیف می‌شوند و نشانگر عدم توجه و نگرانی نسبت به مسایل هویتی و فقدان تعهد است. اگر فرد در یک وضعیت پراکنده در برخی از کاوش های هویتی دست داشته باشد، تلاش های او متمرکز نبوده و یا آشفته است. از نظر عزت نفس افراد با هویت پراکنده، می توانند با توجه به بازخورد دیگران، ارزیابی های شخصی خود را (منفی یا مثبت) تغییر دهند، چرا که تمایل به جهت گیری بیرونی دارند (مارسیا، ۱۹۶۴؛ ۱۹۶۷)، علاوه بر این کروگر (2003)، گزارش داد که به عنوان یک گروه، سردرگمی اغلب نشان‌دهنده درجات بالایی از ناامیدی است.

نوجوانان که در پایگاه هویت زودرس هستند، بدون کاوش کافی در گزینه های موجود و به آسانی به یک ایدئولوژی و یا نقش متعهد می‌شوند، این نوجوانان دوره بحران را تجربه نکرده اند و بنابراین متعهد به ارزش‌ها، ایدئولوژی ها و اعتقاداتی هستند که در دوران کودکی بدون واکاوی و بررسی به آنها داده شده است، همچنین این افراد بالاترین سطح پیروی از ارزش های استبدادی را در مقایسه با سایر پایگاهها نشان می دهند و نیاز شدید به تأیید دیگران دارند، این افراد به نقش هایی که از نظر شناختی چالش برانگیز هستند تمایل کمتری دارند و ضعیف تر عمل می کنند. نوجوانانی که نمی توانند بحران را تجربه کنند غالباً خودمختاری و هدایت گرایی پایین خود را نشان می دهند، یک مکان کنترلی بیرونی دارند و اغلب ایده های والدین را به جای کاوش در ارزش ها و ایده های خودشان به کار می گیرند(بروئر

1 - Erikson, E
2 - Marcia, J
3 - Bersonsky, M
4 - self-theory
5 - Berzonsky, M. & Kinney, A
6 - Kroger, J
7 - McAdams, D
8 - identity status
9 - identity achievement
10 - identity moratorium
11 - identity foreclosure
12 - identity diffusion

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

و پیتپاس[1]، ۲۰۱۷؛ مارسیا، ۱۹۶۴؛ ۱۹۶۶). از نظر مارسیا (۱۹۶۴)، نشانه شخصی که در پایگاه هویت تعویق قرار دارد، این است که اکنون در حال تجربه کردن کشمکش در حوزهای شغلی و ایدولوژیک است، تعهدات آنها یا وجود ندارد یا فقط به صورت مبهم تعریف شده است، جهان برای آنها در حال حاضر مکانی کاملاً قابل پیش بینی نیست، افراد در این پایگاه اضطراب به مراتب بیشتری را نسبت به سایر پایگاه ها تجربه می کنند.

نوجوانان با هویت موفق، دوره ای از بحران را تجربه کرده اند و در مورد اینکه چه کسی خواهند شد، تعهدی اتخاذ کردند، این افراد حس خوبی نسبت به خود و نقاط قوتشان دارند و نقاط ضعف این امکان را برایشان فراهم می کند که زیر فشار رشد کنند، این نوجوانان در روابطشان غالباً می‌توانند پیوندهای قوی ایجاد کنند و تعهد خود را نسبت به دیگران حفظ کنند (مارسیا، ۱۹۶۴؛ ۱۹۶۶)، این نوجوانان به عنوان افراد قوی[2]، خود گردان[3] و بسیار انطباق پذیر[4] دیده می شوند (مارسیا ، ۱۹۸۰).

عصر معاصر با تحولات معرفت شناختی همراه بوده که دسته بندی های اثبات گرایانه از پدیده های اجتماعی به ویژه هویت و شکل گیری آنرا متحول کرده است. مهم ترین ویژگی متمایز این معرفت شناسی متاخر این است که پدیده های روانشناختی از جمله خویشتن و هویت به واسطه ی ساختارهای نمادین بیرون از فرد، به ویژه زبان برساخته می شوند، از این رو در دیدگاه پسا مدرنیسم هویت، متغیر و سیال است، چرا که هویت امری گفتمانی فرض می شود، بر این اساس هویت ها تابع گفتمان ها هستند (حقیقت، ۱۳۹۷؛ خانی پور وعظیمی، ۱۳۹۸). از دیدگاه معرفت شناسی متاخر برساخت گرایی اجتماعی[5]، روایت ها در فرآیند گفتگو و در بستر گفتمانی شکل می گیرد، افراد با درونی کردن گفتمان های غالب هویت خود را شکل می دهند (اسکندری، ۱۳۹۴؛ نجیب زاده، اسکندری، خلعتبری و کرمی، ۱۳۹۸). یکی از مکاتب جدیدی که در قالب بر ساخت گرایی اجتماعی شکل گرفته، روانشناسی گفتمانی[6] است(خانی پور وعظیمی، ۱۳۹۸)، این مکتب برای توصیف گفتمان از مفهومی در جامعه شناسی دانش علمی، با عنوان "مجموعه تفسیری[7] " بهره گرفته است که دانشمندان هنگام توجیه ادعاهای خود و تبیین ادعاهای رقبای علمی بکار می گیرند(پاتر[8]، ۲۰۱۲)، بر این اساس در این مکتب، گفتمان ها گنجینه تفسیری به شمار می آیند که برای افراد منابعی را فراهم می کند تا بتوانند روایت هایی از خویشتن، دیگری، جهان و واقعیت برسازند، این خزانه واژگانی، منابعی انعطاف پذیر و پویا در تعاملات اجتماعی هستند، با در نظر داشتن اینکه روانشناسی گفتمانی بر این اصل برساختگرایی متکی است که فرد موجودی منزوی و خودآیین نیست، اینگونه می توان بیان کرد که افراد تعامل پیوسته و پویایی با جهان اجتماعی شان دارند، ذهن، خویشتن و هویت ها در تعامل اجتماعی شکل می گیرند، بر سرشان مذاکره و توافق می کنند و آن ها را دوباره شکل می دهند به یک معنا، هویت ها در طی درونی شدن گفتگوهای اجتماعی به نحوی گفتمانی برساخته می شوند (یورگنسن و فیلیپس[9]،۲۰۰۲).

بررسی نتایج پژوهش ها نشان می دهد، توفیق در کسب هویت رابطه معنا داری با متغیر هایی از جمله؛ مشغولیت تحصیلی (بهادری خسروشاهی و حبیبی کلیبر ۱۳۹۸)، سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی (پیشرو کلانکش و نعمتی، ۱۳۹۷)، عزت نفس (سزیتمن، زیمرمن و پتجرم[10]، ۲۰۱۹)، هیجان مثبت (رحیمی و فرهادی،۱۳۹۶)، صمیمیت (ماهر، وینستون و رانی[11]،۲۰۱۷)، مسئولیت پذیری (کاظمی خوبان، حکمی و صیرفی، ۱۳۹۵)، تعهد (روبن زاده، رسول زاده طباطبایی، قربانی و عابدین، ۱۳۹۵)، هویت حرفه ای (یانگ کو و یونگ کیم[12]، ۲۰۱۶)، تمایز یافتگی (رحیم خانلی، علی محمدی، فهیمی، بیرامی و مجتبایی، ۱۳۹۴)، خودشکوفایی و شادکامی ذهنی (بومنت[13]، ۲۰۰۹)، همچنین در مقابل عدم توفیق در کسب هویت به شکل معنا داری با متغیرهایی از جمله، اهمال-کاری دانش آموزان

1 - Brewer, B. & Petitpas, A
2 - strong
3 - self-directed
4 - highly adaptive
5 - Social Constructivism
6 - discursive psychology
7 - interpretative repertoire
8 - Potter,J
9 - Jorgensen, M. & Phillips, L
10 - Sznitman, A. Zimmerman, G. & Petegem, V
11 - Maher, H. Winston, N. & Rani, U
12 - Young Koo, H & Jung Kim, H
13 - Beaumont, S. L

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

(ساداتی، روشن و هاشمی نسب ۱۳۹۸)، مشغولیت افراطی دیجیتال (ماننستروم، هیتاجاروی، موتکا و سالملا[1]، ۲۰۱۸)، بی کفایتی اجتماعی، بیگانگی، دلبستگی ناایمن (روبن زاده و همکاران، ۱۳۹۵)، درهم آمیختگی عاطفی (رحیم خانلی و همکاران، ۱۳۹۴)، اضطراب بالا (کلاهدوز، ۱۳۹۲)، افسردگی (رحیمی نژاد، برجعلی لو، یزدانی ورزنه، فراهانی و امانی، ۱۳۹۱)، ارتکاب جرایم (علمی و حیدری، ۱۳۹۰)، در ارتباط است و در نهایت ارتباط تنگاتنگی بین امید و هویت وجود دارد (افراسیابی، ۱۳۹۴؛ درستکار، صابری و باقری، ۱۳۹۸؛ زارتسکی و کلارک[2]، ۲۰۱۹؛ عمرانی و فدایی، ۱۳۹۶؛ گومز و فیشر[3]، ۲۰۰۳؛ لیو و چنگ[4]، ۲۰۱۸؛ ویجاکومار و لاوانیا [5]، ۲۰۱۵)، امید توانایی ادراک شده فرد یا اعتقاد درونی او از اینکه می تواند اهداف، مسیرها و عاملیت را ایجاد کند حاصل می شود (اسنایدر، لمن، کلاک و مونسون[6]، ۲۰۰۶)، زیرا یک باور معطوف به آینده است که باعث می شود صرف نظر از اینکه چقدر زمان کنونی آزار دهنده است، بتوان آینده ای بهتر را تصور کرد (اسمعیلی، ۱۳۹۴). چاونز، هی، فلدمن، بنیتز و رند[7] (۲۰۱۹)، در پژوهش خود گزارش داده اند که فعالیت و مشارکت افراد امیدوار در رفتارهای موفقیت آمیز معطوف به هدف در مقایسه با همتایان کم امید خود، بیشتر است. به نظر می رسد تعاملی بین امید و هویت در رسیدن به موفقیت وجود دارد(لیو و چنگ ۲۰۱۸)، امید با توجه به ادراک انتظارات خاص، موفقیت را شکل می‌دهد (شاناهان، فیشر و رند[8]، ۲۰۲۰)، ترسیم امید و چشم انداز روشن از آینده می تواند سبب ارتقاء بخشی هویت شود (افراسیابی، ۱۳۹۴)، به اعتقاد اسنایدر افراد با سطح امید بالا راهبرد های اثربخش مانند خودگویی تکریم کننده را به منظور نیرو بخشیدن به عاملیت، بکار می گیرند به این ترتیب علاوه بر آمادگی بهتر در جهت مواجهه با موانع و رفع مشکلات، دیدگاه مثبتی نسبت به فرآیندهای پیگیری هدف و امکانات مرتبط با آن در جهت رسیدن به پیامدهای مطلوب دارند(اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶)، در این راستا، ویگوتسکی[9] بیان داشته است که «با خود سخن گفتن یا گفتار درونی به اندیشه و رفتار انسان جهت می دهد» (به نقل از سیف، ۱۳۹۴)، به اعتقاد او «زبان و گفتگو میانجی تفکر است و تاثیر عمده ای در باز نمایی ما از واقعیت بر جا می گذارد» (به نقل از اسکندری، ۱۳۹۴)، مجموعه از گفتگوهای غالب فرد خزانه واژگان تفسیری را پدید می آورد که گفتمان نامیده می شود (یورگنسن و فیلیپس،۲۰۰۲)، مطابق آرای مرور شده می توان گفتمان امید را این گونه تعریف کرد که؛ به مجموعه ای از مفاهیم، ایده ها، واژگان و گفتگو های تکریم کننده ای که در قالب راهبردهای زبانی ثمربخش و هدفمند، معنای امید را در ارتباط و تعامل اجتماعی بر می سازند. اگر چه پژوهش های زیادی در زمینه شکل گیری هویت انجام شده، اما این پژوهش ها در قالب معرفت شناسی اثبات گرایانه تمرکزشان بر روی ساختار فردی و دو فرآیند تعهد و کاوش بوده است، در حالی که در شکل گیری هویت، بافت و گفتمان اجتماعی نقش بسیار مهمی ایفا می کند (نجیب زاده، اسکندری، خلعتبری و کرمی، ۱۳۹۸)، بر این اساس با بررسی پایگاه داده های علمی در کشورمان ایران گرچه مطالعات در مورد هویت و امید به کثرت انجام شده است اما تا کنون پژوهشی با رویکرد کیفی به طور همزمان به بررسی گفتمان امید و هویت موفق نپرداخته است، با توجه به اینکه در کشورمان ایران ۱۲.۵ میلیون نفر نوجوان زندگی می کنند (درگاه ملی آمار ایران، ۱۳۹۵)، که در مسیر هویت یابی هستند و همچنین با در نظر گرفتن اهمیت امید و گفتمان در شکل دهی خویشتن و هویت، به نظر می رسد دانش ما در این زمینه نا کافی است، ضمن بدیع بودن موضوع گفتمان امید، مولفه های گفتمانی امید در نوجوانان نیاز به کاوش بیشتری دارد. ضرورت می یابد پژوهشی در جهت شناسایی مولفه های گفتمان امید در نوجوانان با هویت موفق انجام پذیرد، پژوهش حاضر تلاشی در جهت توصیف گفتمان امید است.

1 - Mannerström, R. Hietajärvi, L. Muotka, J. & Salmela K
2 - Zaretsky, L & Clark, M
3 - Gomez, R. & Fisher, W
4 - Liu, L & Cheng, L
5 - Vijaykumar, S. D., & Lavanya, T
6 - Snyder, C, R. Lehman, A. Kluck, B. & Monsson, Y
7 - Cheavens, J, S. Heiy, E. Feldman, D, B. Benitez, C. & Rand, k
8 - Shanahan, M, L. Fischer, L, C. & Rand, K
9 -Vygotsky, L, S

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

روش

در این پژوهش با هدف شناسایی مولفه های گفتمانی امید در نوجوانان با هویت موفق، از رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسی توصیفی استفاده شده است، جامعه آماری شامل کلیه نوجوانان شهر تهران در سال ۱۳۹۹ بوده که در دسترس و مایل به شرکت در این تحقیق بودند، نمونه گیری به صورت هدفمند صورت گرفته و معیار ورود به پژوهش شامل نوجوانان (۱۶ الی ۲۱ سال)، بوده که با عبور از بحران هویت در آزمون سنجش عینی منزلت هویت من (EOM-EIS-2) در گروه هویت موفق قرار داشته اند. اطلاعات جمعیت شناختی مشارکت کنندگان در تحقیق در جدول (۱) آمده است.

جدول ۱. ویژگی جمعیت شناختی مشارکت کنندگان

ردیف	پایگاه هویتی	جنسیت	سن	وضعیت تحصیلی
۱	هویت موفق	دختر	۲۱	دانشجو
۲		پسر	۲۰	دانشجو
۳		پسر	۲۰	دانشجو
۴		دختر	۲۰	دانشجو
۵		دختر	۱۹	دانشجو
۶		دختر	۱۹	دانشجو
۷		دختر	۱۸	دبیرستانی
۸		دختر	۱۸	دبیرستانی
۹		دختر	۱۸	دبیرستانی
۱۰		دختر	۱۸	دبیرستانی
۱۱		پسر	۱۸	دبیرستانی
۱۲		پسر	۱۸	دبیرستانی

ابزار سنجش

پرسشنامه عینی گسترش یافته منزلت هویت من[1]: در این پژوهش جهت غربال گری نمونه، نسخه دوم پرسشنامه عینی گسترش یافته منزلت هویت من (EOM-EIS-2) استفاده شد، این پرسشنامه توسط بنیون و آدامز[2](۱۹۸۶) ساخته شده است، رحیمی نژاد (۱۳۷۹) این پرسشنامه را بومی سازی و هنجاریابی کرد. این پرسشنامه دو نوع هویت عقیدتی و بین شخصی را مورد سنجش قرار می دهد، که هر یک چهار منزلت؛ هویت یافته، بحران زده، دنباله رو و سردرگم را شامل می شود. البته محتوای هر یک از دو نوع هویت متفاوت است. در هویت عقیدتی موضوعات مذهب، شغل، سیاست، فلسفه زندگی و در هویت بین شخصی انتخاب دوست، نقش همسری، تفریح و وعده ملاقات با جنس مخالف در قالب چهار منزلت هویتی مطرح شده است. در کل تعداد سوالات پرسشنامه ۶۴ سوال است که البته با توجه به تفاوتهای فرهنگی در برخی از زیر مقیاس ها و سوالات، زیر مقیاس وعده ملاقات با جنس مخالف به دلیل عدم تناسب با فرهنگ اسلامی تغییر و مقیاس تنظیم رفتار در برابر جنس مخالف تبدیل شد. در پژوهش(رحیمی نژاد، ۱۳۹۳)، روایی سازه و پایای نسخه فارسی پرسشنامه گسترش یافته سنجش عینی منزلت هویت من (EOM-EIS-2)، مورد تایید قرار گرفت. هر یک چهار خرده مقیاس آشفته، زودشکل گرفته، تعویق افتاده و پیشرفته شامل ۱۶ سوال می باشند که شیوه نمره گذاری در مقیاس طیف لیکرت به گونه ای است که از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف به ترتیب نمره ۶ تا ۱ تعلق می گیرد. دامنه هر یک از چهار مولفه بین ۱۶ و ۹۶ است که تفسیر هر یک از مقیاسها به این شرح است که، در حالت هویت آشفته نمره ۵۳ و بالاتر نشان دهنده وجود هویت آشفته در فرد است. در حالت هویت زود شکل گرفته نمره ۵۳ و بالاتر نشان دهنده تشکیل هویت زود شکل گرفته است. در حالت هویت به تعویق افتاده نمره ۶۳ و بالاتر نشانگر

1- Extended Objective Measure of Ego Identity Status
2 - Bennion, L, D. & Adams, G, R

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

وجود هویت تعویق افتاده در نوجوان است و در حالت هویت پیشرفته نمره ۷۳ و بالاتر نشانگر تشکیل این نوع هویت در فرد است (صفری و یوسف پور[1]، ۲۰۱۸).

مصاحبه: روش اصلی گردآوری داده ها در این پژوهش، مصاحبه عمیق بوده است که توسط پژوهش‌گر انجام شد. تمرکز سوالات در مصاحبه به برداشت افراد از مفهوم امید می پرداخت. به این صورت که، ابتدا از مشارکت کنندگان پرسیده می شد که آیا آگاهی دارند از موضوع مصاحبه، درصورت عدم آگاهی آنان توضیح کوتاهی در رابطه با موضوع مصاحبه ارائه می شد. در ادامه با این سوال های باز حول مفهوم امید (برای شما مفهوم امید چه معنایی دارد؟ امیدواری یعنی چی؟ آخرین بار که فضای امید و امیدواری را تجربه کردید کی و چگونه بود؟) مصاحبه پی گرفته می شود، مصاحبه گر بعد از پرسیدن سوال، با توجه به پاسخ ها داده شده مشارکت کنندگان، سوالات پیگیری کننده را برای بررسی عمیق تر مفهوم امید مطرح می کرد. زمان جمع آوری داده ها تا حصول اشباع داده ها ادامه یافت، که در پایان تعداد شرکت کنندگان در پژوهش به ۱۲ نفر رسید، مصاحبه با هر فرد به طور میانگین ۴۰ دقیقه به طول انجامید. داده های حاصل از مصاحبه با مشارکت کنندگان با این رویه مورد تجزیه تحلیل قرار گرفت که پس از پیاده کردن فایل صوتی مصاحبه ها در قالب متن نوشتاری، جمله به جمله بررسی و طی سه مرحله کد گذاری شد.

یافته‌ها

مطابق جدول (۲)، گفتمان امید شامل دو مولفه؛ شناسایی و شکوفایی هدف است. شناسایی هدف، بیانگر وضعیت یا حالتی ذهنی است که نوجوان طی بکارگیری فرآیند (پویایی و جهت دهی) به آن نائل می شود.

جدول ۲. تجزیه تحلیل حاصل از کد گذاری مصاحبه های مشارکت کنندگان

کد اولیه	مولفه فرعی	مولفه اصلی
جستجو	پویایی	شناسایی هدف
ارزیابی		
انتخاب	جهت دهی	
سرمایه گذاری تلاشی		
تعیین مسیر	توانمندی راهبرد	شکوفایی هدف
انعطاف پذیری مسیر		
کارآمدی خلاق	توانمندی عمل	
تاب آوری		
موفقیت	نیک بینی	
تلاش مضائف		

مشارکت کنندگان در توصیف اولیه امید اینگونه بیان کرده اند که، "امید یه نیرویی که باهاش میتونی دنبال اون چیزی که می خوای بری، حالا هر چیزی که می خواد باشه، سخت باشه، کوچک باشه، کار باشه، هدف باشه. انگیزه میده تا بتونم ببینم خواسته هام چیه، چی میخوام که برم دنبالش. باعث میشه برای اینکه بتونم هدفم رو مشخص کنم اول تحقیق کنم. به من این انرژی رو می ده که چه چیزهایی رو دوست دارم که بتونم خیال و آرزوهام رو تبدیل به واقعیت کنم. توانایی هام چیه و چه محدودیت هایی دارم. سبک و سنگین کنم هدفم و توانم رو، تا ببینم چه دانشگاهی دوست دارم، چه رشته ای رو بخونم. چه شغلی رو دوست دارم" خواسته یا هدفی که با جستجو و ارزیابی نوجوان به یک وضعیت روشن و واضحی منجر شود، پویایی نامیده شده است. جهت دهی؛ به فرآیندی اشاره دارد که طی آن نوجوان تصمیم

1 - Safari, Y., Yoosefpour, N.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

می گیرد که کدام خواسته یا هدف را برگزیده و بر روی آن تلاش های خویش را سرمایه گذاری کند. مشارکت کنندگان اینگونه اظهار داشته اند که، "بهم کمک می کنه تا بتونم خواسته و هدف هام رو مشخص کنم، یک نیت و هدف مشخصی از آینده داشته باشم، امید این شهامت رو بهم داده تا اولین گزینه تووی زندگیم ورزش کردنم باشه که بتونم در آینده تووی رشته ورزشی خودم مربی بشم. امید باعث شده تا به خودم بگم الان هدفم درس خوندن برای قبولی داروساز دانشگاه تهرانِ، امید باعث میشه برای هدفم تمام انرژی و توان مو رو بذارم، به خودم بگم برای شغلی که دوست داری باید تمام تلاشتو بکنی، خودمو مقید کردم و دارم تلاش می کنم". شکوفایی هدف، به مجموعه فعالیت و باورهایی اشاره دارد که نوجوان در مسیر تحقق هدف انتخابی خود، آنرا بکار می گیرد و یا به آن باور دارد تا به موفقیت در آن هدف نائل شود. شکوفایی هدف سه زیر مولفه؛ توانمندی راهبرد، توانمندی عمل و نیک بینی را شامل می شود. توانمندی راهبرد، بیانگر تصور و اعتقاد شخص از اینکه که می تواند مسیرهای رسیدن به اهداف انتخابی را ایجاد یا تولید کند نشات می گیرد، که دو زیر مولفه تعیین مسیر و انعطاف پذیری مسیر را شامل می شود. تعیین مسیر به توانایی خلق مسیر به سمت هدفی مشخص اشاره دارد، در گفتگوی مشارکت کنندگان این گونه بیان می شود که، "امید بهم اطمینان میده تا بتونم برای رسیدن به هدفم برنامه ریزی کنم، درباره کاری که می خوام انجام بدم فکر کنم، اینکه چه جوری پیش ببرم، به خودم این دلگرمی رو بدم که می تونم از راه درستش به هدفم برسم، مشخص کنم برای قبولیم توی دانشگاه چه گام هایی باید بردام. برنامه ریزی کنم تا برای رسیدن به هدفم کارهام رو به موقع انجام بدم". انعطاف پذیری مسیر، به توانایی ایجاد تغییرات در مسیر به سمت هدف اشاره دارد، در گفتگوی مشارکت کنندگان این گونه بیان داشته اند که، "امید این اراده رو به من میده که هر وقت متوجه شدم مسیرم غلط از ادامه مسیر صرف نظر کنم و به دنبال مسیر جایگزین باشم، بتونم وقتی در مسیر اشتباه به سمت هدفم میرم حتی اگه وقت زیادی رو هم گذاشتم بتونم برگردم و یه مسیر بهتری رو پیدا کنم، برای رسیدن به هدفم وقتی به در بسته خوردم بتونم راهکار بهتری پیدا کنم، اگه لازم باشه برناممو تغییر بدم". توانمندی عمل، به این تصور و اعتقاد نوجوان اشاره دارد که، من می توانم و برای به وجود آوردن پیامد های مطلوب، اجرای فعالیت و دستیابی به هدف انتخابی، از نیروی تاثیر گذار بر اعمال خویش بر خوردار هستم. مولفه توانمندی عمل زیر مولفه های؛ خودکارآمدی خلاق و تاب آوری را شامل می شود. خودکارآمدی خلاق، به ماهیتی نگرشی-کارکردی اشاره دارد، که دو ویژگی کفایت و نوآوری را در نوجوان به هنگام اجرای برنامه های منتهی به هدف تصویر می کشد، مشارکت کنندگان این گونه اظهار داشته اند که؛ "امید به من این رغبت رو میده از هر فرصت که پیش میاد در جهت رسیدن به هدفم استفاده کنم، به من توان میده تا هدفم رو عملی کنم بخوام کارهایی که لازمه برای هدف رو شروع کنم انجام بدم یا ادامه اش بدم، کارهایی که برنامه ریزی کردم برای خواسته هام انجام بدم، خواسته هام فقط حرف نباشه، به خودم بگم هر مشکلی چاره ای داره و هر مسئله ای راه حل داره، به توانمندی هام ایمان داشته باشم، بتونم مشکلات به ظاهر بزرگ رو به قسمت های کوچیک بشکونم و بتونم راحت تر حلشون کنم". تاب آوری به توانایی تحمل پذیری، ایستادگی و مدیریت خود در اجرای فعالیتی در جهت تحقق هدف مشخص اشاره دارد. مشارکت کنندگان این گونه بیان کرده اند که، "امید یه چیزی مثل اکسیژنِ زمانی که داره نفَسِت میگیره، به من توان ایستادگی جلوی مشکل رو میده، صبوری کنم و عجله نداشته باشم و به خودم بگم باید برای رسیدن به هدفم تحملم رو ببرم بالا، محافظ و پناه منه تا بتونم در مسیر هدفم تلاشهام رو ادامه بدم، بتونم توی شرایط سخت و مشکل تحمل رو بالا برم، امید یکجور پشتوانه هست برام. تووی سختی بتونم خودم رو جمع و جور کنم با خودم بگم که آره تو می تونی صبوری کنی. وقتی با سختی روبرو میشم ول نکنم پا پس نکشم و نرم کنار. امید باعث میشه بتونم تووی سختی ها رسیدن به هدفم اوضاع ذهنم رو آرام کنم، مثلا سر امتحان ممکن یه چیزی یادم نیاد با امیدواری می تونم خودمو آروم کنم تا به یاد بیارم چیزی رو که می خوام". نیک بینی بیانگر انتظار شکوفایی هدف در ذهن فرد است، که دو زیر مولفه موفقیت و تلاش مضائف را شامل می شود. موفقیت بیانگر تحقق هدف در مسیر شکوفایی است، که اینگونه مشارکت کنندگان بیان داشته اند که، "تا حالا تونستم با امیدواری به هدف هام برسم، امید بهم ایمان میده که من موفق میشم، تا حالا تونستم با امیدواری به هدف هام برسم، این انگیزه رو بهم میده که به خودم بگم من می تونم توی هدفی که دارم موفق بشم". تلاش مضائف به عزمی اشاره دارد که فرد در جهت پیگیری مجدد به منظور تحقق هدف خود، بکار می بندد تا به آن هدف نائل شود، مشارکت کنندگان اینگونه اظهار داشته اند که، "امید نیرویی بهم میده تا توی شکست علاقه ام برای بلند شدن بیشتر بشه، یه حس درونی به من میگه تو می‌تونی به این هدف برسی، تو تلاش هایی که خرج کردی الَکی نبوده، به خودم بگم آینده و هدف هام منتظر تلاش دوباره من هستند، این جرات رو میده به خودم بگم کارهای دیگه ای هست که برای رسیدن به هدف باید امتحانشون کنم".

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف شناسایی مولفه های گفتمانی امید در نوجوانان با هویت موفق، انجام شده است، بر اساس نتایج پژوهش حاضر، گفتمان امید شامل دو مولفه شناسایی و شکوفایی هدف است. شناسایی هدف، بیانگر وضعیت یا حالتی ذهنی است که نوجوان طی روند پویایی و جهت دهی به آن نائل شده اند، این یافته پژوهش همسو است با نتایج پژوهش های (بییرز و لوویکس[1]، ۲۰۱۶؛ لوویکس و همکاران[2]، ۲۰۰۸؛ لوویکس و همکاران[3]، ۲۰۱۳؛ مارسیا، ۱۹۶۶؛ اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶؛ ویجاکومار و لاوانیا[4]،۲۰۱۵). ویجاکومار و لاوانیا (۲۰۱۵)، اظهار داشته اند که، نوجوانانی با هویت موفق احساس امیدواری و جهت مندی بیشتری داشته و رفتارهای کاوش گرانه بیشتری از خود نشان می دهند، به اعتقاد اسنایدر یکی از شاخصه های افراد امیدوار، داشتن اهدافی مشخص و روشن است، این نوجوانان قبل از آنکه چگونگی پرداختن و هزینه گذاری یک هدف خاص را تعیین کنند، ارزش بالقوه هدف را ارزیابی خواهند کرد(اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶)، این افراد جستجوی فعال و هدفمندی را در جهت ایجاد تعهد بکار می گیرند(لوویکس و همکاران، ۲۰۰۸؛ لوویکس و همکاران، ۲۰۱۳)، مشارکت کنندگان در مولفه شناسایی هدف خواسته ها و اهداف خود را در قالب جایگاه تحصیلی و شغلی بیان داشته اند که با تصمیم گیری درباره برگزیدن و سرمایه گذاری تلاشی به آن اهداف پایبندی را تجربه کرده و بیان داشته اند این تجربه به واسطه امیدواری برایشان حاصل شده است، وجود زیر مولفه های پویایی و جهت دهی در الگوی مارسیا(۱۹۶۶)، اشاره به پایگاه هویت موفق دارد، بر این اساس می توان اولین مولفه گفتمان امید را نشانه ای از منزلت هویت موفق قلمداد کرد. شکوفایی هدف، به مجموعه فعالیت و باورهایی اشاره دارد که نوجوان در مسیر تحقق هدف برگزیده خود، آنرا بکار گرفته و یا به آن باور دارد تا به موفقیت در آن هدف نائل شود. شکوفایی هدف سه زیر مولفه؛ توانمندی راهبرد، توانمندی عمل و نیک بینی را شامل می شود. توانمندی راهبرد، بیانگر تصور و اعتقاد شخص از اینکه می تواند مسیرهای رسیدن به اهداف انتخابی را ایجاد کند نشات می گیرد، این یافته تحقیق همسو است با نتایج (چاونز و همکاران، ۲۰۱۹؛ اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶)، به اعتقاد اسنایدر، تفکر مسیر بیانگر ادراک وجود یک یا چند راهبرد در جهت دستیابی اهداف است و بر این فرض استوار است که مسیرهای منتهی به اهداف به شکل موفقیت آمیزی در دسترس فرد قرار دارند، چاونز و همکاران (۲۰۱۹)، در نتایج پژوهش، اینگونه اظهار داشته اند که، ارتباط مثبتی بین میزان امیدواری افراد با تعداد مسیرهای تولید شده منتهی به اهداف وجود دارد، افرادی که امید بالاتری داشتند، بیشتر از همتایان کم امیدشان مشغول ایجاد مسیر و رفتارهایی شدند که هدف موفقیت آمیز تعیین شده بود، توانمندی راهبرد را می توان مفصل یا متصل کننده هدف به عمل دانست. توانمندی عمل، به این اعتقاد و باور نوجوان اشاره دارد که؛ من می توانم، توانایی و کفایت لازم را برای اجرای فعالیت و به وجود آوردن پیامد های مطلوب بر خوردار هستم. توانمندی عمل زیر مولفه های خودکارآمدی خلاق و تاب آوری را شامل می شود. خودکارآمدی خلاق، به ماهیتی نگرشی-کارکردی اشاره دارد، که دو ویژگی کفایت و نوآوری را در نوجوان به هنگام اجرای برنامه های منتهی به هدف تصویر می کشد، این یافته پژوهش همسو است با پژوهش های (بحرینی، برماس و تاشویگی[5]، ۲۰۱۶؛ سزگین و اردوغان[6]، ۲۰۱۵) گزارش داده اند که، رابطه مثبت معنی داری بین امید با خودکارآمدی وجود دارد، شیخ الاسلامی و رمضانی(۱۳۹۶) در نتایج پژوهش شان گزارش داده اند که، امید منبع مهمی برای القای احساس توانمندی در افراد است، افراد امیدوار محرک های قویتر و انرژی بیشـــتری برای پیگیری اهداف خود دارند. به اعتقاد اسنایدر افراد با سطوح امید بالا در پیاده سازی مسیرهای منتهی به هدف احساس کارآمدی و شایستگی بالاتری را تجربه می کنند(اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶)، فرامرزی، حاجی یخچالی و شهنی ییلاق (۱۳۹۵)، در نتیجه تحقیقشان گزارش داده اند که، دانش آموزانی که انگیزه قوی تری داشتند از خودکارآمدی خلاق بالاتری برخوردار بوده اند. مولفه تاب آوری به تحمل پذیری، ایستادگی و مدیریت خود، در اجرای عمل یا فعالیتی به منظور تحقق

1 - Beyers & Luyckx
2 - Luyckx, Schwartz, Berzonsky, Soenens, Vansteenkiste, Smits &Goossens
3 - Luyckx, Klimstra, Duriez, Van Petegem, & Beyers
4 - Vijaykumar, S. D., & Lavanya, T
5 - Bahryni, S., Bermas, H., & Tashvighi, M.
6 - Sezgin, F. & Erdogan, O

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

هدفی مشخص اشاره دارد، این یافته همسو با پژوهش های (بلور، خوزه و جوشانلو[1]، ۲۰۲۰؛ کروک[2]، ۲۰۱۵؛ گلاگر[3] و همکاران، ۲۰۲۰؛ مومنی، ۱۳۹۹؛ میرشکار و ناستی زایی، ۱۳۹۷) است. گلاگر و همکاران (۲۰۲۰) امید را به عنوان یک منبع قوی تاب آوری در اضطراب و استرس معرفی کرده اند، به اعتقاد بلور و همکاران (۲۰۲۰) امید نقش یک عامل محافظ مهم در برابر علائم افسردگی ایفا می کند، بررسی تحقیقات نشان می دهد که میان امید ادراک شده و میزان تاب آوری رابطه مثبت معنا داری وجود دارد(کروک، ۲۰۱۵؛ مومنی، ۱۳۹۹؛ میرشکار و ناستی زایی، ۱۳۹۷)، امید نیروی هیجانی است که ذهنیت انسانی را به سمت موارد مثبت هدایت می کند، به انسان انرژی می دهد و او را مجهز می کند تا برای کار و فعالیت آماده شوند، بنابراین، کارکرد امید در زندگی به عنوان یک مکانیزم حمایتی است و باعث افزایش تاب آوری انسان می شود، تاب آوری فقط پایداری در برابر آسیب یا موقعیت های خطرناک نیست، بلکه شرکت فعال و سازنده در محیط پیرامون خود است که به نوعی عاملیت پویایی انسانی اشاره دارد(میرشکار و ناستی زایی، ۱۳۹۷). نیک بینی، بیانگر انتظار شکوفایی هدف در ذهن نوجوان است، به این باور و اعتقاد او اشاره دارد که من می توانم در دستیابی یا تحقق هدف انتخابی موفق شوم، که دو زیر مولفه موفقیت و تلاش مضائف را شامل می شود. این یافته تحقیق نیز با پژوهش های(چاونز و همکاران، ۲۰۱۹؛ شاناهان و همکاران، ۲۰۲۰؛ سزگین و اردوغان، ۲۰۱۵؛ اسنایدر و همکاران، ۲۰۰۶) همسو است. چاونز و همکاران (۲۰۱۹)، گزارش اند که تلاش افراد امیدوار در رفتارهای موفقیت آمیز معطوف به هدف در مقایسه با همتایان کم امید خود، بیشتر است، به اعتقاد اسنایدر (۲۰۰۶)، افراد با سطح امید بالا راهبرد های ثمربخش مانند خودگویی تکریم کننده را به منظور نیرو بخشیدن به عاملیت، بکار می گیرند، به این ترتیب دیدگاه مثبتی نسبت به تلاش های خویش، فرآیندهای پیگیری هدف و امکانات مرتبط با آن در جهت رسیدن به موفقیت دارند، یافته های پژوهش سزگین و اردوغان (۲۰۱۵)، حاکی از وجود رابطه مثبت و معنادار بین خوش بینی و امید با موفقیت ادراک شده بوده است، به نحوی که به طور مستقیم خوش بینی و امید، پیش بینی کننده موفقیت ادراک شده در افراد بوده است، به اعتقاد شاناهان و همکاران (۲۰۲۰)، امید و خوش بینی با توجه به ادراک انتظارات خاص، موفقیت را شکل می‌دهند. نتیجه حاصل از این پژوهش حاکی از این بود که گفتمان امید، مقدمه یا زمینه ساز هویت موفق است، چرا که دو عامل کاوش و تعهد که ملاک هویت موفق در این پژوهش بوده است به واسطه گفتمان امید برساخته شده و شکوفا می شود، همان گونه که با پویایی یک بذر، جوانه ای در خاک پای می گیرد و جهتی را برای حیات، نهال شدن و شکوفایی آغاز می نماید، نوجوان نیز با پویایی آغاز می کند یک سیر شکوفایی را، او با احساس و ادراک امید، این پویایی را به جهت دهی ارتقا می بخشد و قدم در راهبردهایی می گذارد که پویایی نیز در آن حضور دارد، او با دلگرمی که نسبت به توشه گرانبهای خویش (امید) دارد، راهبردها را در مسیر تحقق، به عمل می آورد، با تاب آوری، توان خویش را در جهت خلق عمل بکار می بندد، اینگونه تجربه کفایت و شایستگی را در سیر شکوفایی تجربه کرده و آن را به موفقیت می رساند، این موفقیت نه یک پایان و نه یک آغاز بلکه نوعی پویایی در جهت شکوفایی خویشتن است.

با توجه به اینکه در این پژوهش با رویکرد کیفی در گروهی از نوجوانان انجام پذیرفته است، در نسبت دادن یا تعمیم نتایج آن به سایر نوجوانان این محدودیت را بایستی مد نظر قرار داد.

به دلیل کمبود و نبود منابع فارسی موجود در حوزه روانشناسی گفتمانی، یکی از محدودیت این پژوهش را می توان محدودیت در دسترسی به منابع بیان کرد.

همچنین، یافته های تحقیق نشان می دهد گرهگاه گفتمانی امید در چه روندهایی نهفته است، روانشناسان و مشاوران مدرسه با توجه، بررسی و رسیدگی به این نقاط در افراد کم امید می توانند مسیر جدیدی را برای ایجاد پویایی و امیدوار شدن احیا کنند.

با توجه به اینکه گفتمان امید موضوعی جدید در حوزه روانشناسی و گفتمان است، و با در نظر داشتن اهمیت وجود امید در دوران مختلف حیات انسان، پیشنهاد می شود تا مطالعه ای با عنوان گفتمان امید در دوران جوانی، بزرگسالی و پیری انجام پذیرد.

در عصر و زمان حاضر، جامعه بهداشت جهانی برای حفظ، حراست و بقا انسان ها در مقابل ویروس کرونا به مردم توصیه می کند تا ماسک را بر صورت خویش ببندند تا از خود و دیگران در مقابل آسیب حفاظت کنند، به نظر میرسد گفتمان امید نیز به عنوان ماسک روانشناختی

1 - Bloore, Jose & Joshanloo
2 - Krok, D
3 - Gallagher, Long, Richardson, Souza, Boswell, Farchione & Barlow

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

می تواند انسان ها را در مقابل آسیب های ناشی از ویروس کم امیدی و نا امیدی محافظت کند، پس ضرورت می یابد نهاد های رسمی گفتمان ساز از قبیل صدا و سیما، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و همچنین وزارت آموزش و پرورش در ترویج و فرهنگ شدن این ماسک روانشناختی کوشا بوده و این مهم را در برنامه های سیاست های کلان خود بگنجانند.

منابع

اسکندری، ح. (۱۳۹۴). روایت ها چگونه واقعیت را می سازند. *فصلنامه مطالعات روانشناسی بالینی* ۱۹(۵)، ۱۸۲-۱۵۵.
اسمعیلی، م. (۱۳۹۴). *ملاحظات پارادایمیک در خانواده درمانی*. چاپ اول، تهران، نشر علمی.
افراسیابی، ح؛ و خوبیاری، ف. (۱۳۹۴). هویت دانشجویی و عوامل مرتبط با آن در میان دانشجویان دانشگاههای یزد. *فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی*، ۲۱ (۴)، ۱۹-۱.
بلباسی، م؛ و باقری، ی. (۱۳۹۹). منشأ پیدایش هویت ملی، پارادایمها و رویکردها. *فصلنامه مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی*، ۸۲(۱)، ۲۱۸-۱۸۹.
بهادری خسروشاهی، ج؛ و حبیبی کلیبر، ر. (۱۳۹۸). رابطه سبک‌های هویت و انگیزش پیشرفت تحصیلی با مشغولیت تحصیلی در دانشجویان. *فصلنامه توسعه آموزش جندی شاپور اهواز*، ۱۰(۱)، ۸۱-۷۱.
پیشرو کلانکش، ص؛ و نعمتی، ش. (۱۳۹۷). مدل یابی روابط ساختاری حمایت اجتماعی و سبک های هویت با سازگاری اجتماعی و کیفیت زندگی. *فصلنامه پژوهش های روان شناسی اجتماعی*، ۸(۳۲)، ۹۰-۷۹.
حقیقت، ص. (۱۳۹۷). هویت ایرانی- اسلامی: تحلیل گفتمانی. *دوفصلنامه حقوق بشر*، ۱۳(۱)، ۱۱۰-۹۱.
خانی پور، ح. و عظیمی، ر. (۱۳۹۸). کاربرد روش شناسی های گفتمانی در پژوهشهای روانشناسی سلامت. *فصلنامه پژوهش در سلامت روانشناختی*، ۱۳(۳)، ۷۷-۵۶.
درستکار، آ؛ صابری، ه؛ و باقری، ن. (۱۳۹۸). ارائه مدل ساختاری مشارکت اجتماعی بر مبنای خودکارآمدی، هویت اجتماعی و تاب آوری بر اساس نقش میانجی گری امید. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی مشهد*،۶۲(۶)، ۵۰۲-۴۹۵.
درگاه ملی آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال (۱۳۹۵)، بر گرفته از آدرس سایت؛ https://www.amar.org.ir
رحیمی، م. فرهادی، س. (۱۳۹۶). نقش واسطه گری انگیزش تحصیلی در رابطه بین هویت تحصیلی و ابعاد بهزیستی هیجانی. *فصلنامه مطالعات آموزش و یادگیری*، ۹(۲)، ۳۶-۲۰.
رحیم خانلی، م؛ علی محمدی، م؛ فهیمی، ص؛ بیرامی، م؛ و مجتبایی، م. (۱۳۹۴). سبک های هویت و محیط های اولیه ی تحول: با تاکید بر سبک های دلبستگی، تمایزیافتگی خود و حوزه های طرح واره. *دوفصلنامه علمی- پژوهشی روانشناسی بالینی و شخصیت*، ۱۳(۲)، ۹۶-۸۶.
رحیمی نژاد، ع؛ و منصور، م. (۱۳۷۹). بررسی تحولی هویت و رابطه آن با حرمت خود و حالت اضطراب در دانشجویان دوره کارشناسی. *فصلنامه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران*، ۴۶(۱۵۸)، ۵۰۰-۴۷۷.
رحیمی نژاد، ع؛ برجعلی لو، س؛ یزدانی ورزنه، م؛ فراهانی، ح؛ و امانی، ح. (۱۳۹۱). اثر سبک های هویت بر افسردگی، اضطراب و استرس دانشجویان: نقش واسطه ای تعهد هویت. *فصلنامه روش ها و مدل های روانشناختی*، ۲(۹)، ۱۵-۱.
رحیمی نژاد، ع. (۱۳۹۳). ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه سنجش عینی‌منزلت هویت‌من در نوجوانان. *فصلنامه‌روانشناسی معاصر*، ۹(۲)، ۶۲-۴۹.
روبن زاده، ش؛ رسول زاده طباطبایی، ک؛ قربانی، ن؛ و عابدین، ع. (۱۳۹۵). بررسی تاثیر فرآیند خودشناسی، میزان تعهد و مولفه های روابط موضوعی بر شکل گیری هویت نوجوانان. *فصلنامه علوم پزشکی صدرا*، ۴(۴)، ۲۶۷-۲۷۶.
ساداتی پایین رودپشتی، ی؛ روشن قیاس، ع؛ و هاشمی نسب، هاتف. (۱۳۹۸). بررسی رابطه هویت تحصیلی با اهمال کاری تحصیلی در میان دانش آموزان. *پژوهش ملل تیر*، ۴۳ (۱۴)، ۱۰۳-۱۱۶.
سیف، ع. (۱۳۹۴). *روانشناسی پرورشی نوین*. چاپ هشتم،ویرایش هفتم، تهران، نشر دوران.
شیخ الاسلامی، ع؛ و رمضانی، ش. (۱۳۹۶). تاثیر امید درمانی گروهی مبتنی بر نظریه ی اسنایدر بر خودکارآمدی مردان کم توان جسمی-حرکتی. *فصلنامه مددکاری اجتماعی*، ۶(۱۹)، ۱۲-۵.
علمی، م؛ و حیدری، ر. (۱۳۹۰). رابطه پایگاه هویت و جرم در بین جوانان آذربایجان. *فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*، ۴(۲۶)، ۹۸-۸۳.
عمرانی، س؛ و فدایی، ع. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط سبک های هویت با امید به زندگی. دوازدهمین کنگره پژوهشی سالیانه دانشجویان علوم پزشکی شرق کشور، *گناباد*. کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گناباد.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

فرامرزی، ح؛ حاجی یخچالی، ع؛ و شهنی ییلاق، م. (۱۳۹۵). رابطهٔ ساده و چندگانه جهت‌گیری‌های انگیزشی با خودکارآمدی خلاق در دانش‌آموزان پسر سال سوم مقطع متوسطه. *فصلنامه علمی-پژوهشی، پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*۳(۱۲)، ۲۶-۱۷.

کاظمی خوبان، ز؛ حکمی، م؛ و صیرفی، م. (۱۳۹۵). پیش بینی مسئولیت پذیری بر اساس جهت گیری هویت و عملکرد خانواده در نوجوانان. *فصلنامه پژوهش های روانشناسی اجتماعی*، ۶(۲۱)، ۹۱-۷۷.

کلاهدوز، ز. (۱۳۹۲). *بررسی رابطه پایگاه های هویت و پذیرش اجتماعی با اضطراب نوجوانان شهر تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

مومنی، ف. (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش تاب آوری بر امید به زندگی و بهزیستی روانشناختی مادران دارای فرزند ناتوانی های خاص یادگیری. *فصلنامه ایده های نوین روانشناسی*، ۴(۸)، ۱۴-۱.

میرشکار، ف؛ و ناستی زایی، ن. (۱۳۹۷). ارتباط بین مدیریت مبتنی بر کرامت انسانی و تاب آوری با میانجی گری امیدواری. *مجله اخلاق زیست*، ۸(۳۰)، ۳۴-۲۳.

نجیب زاده، آ؛ اسکندری، ح؛ خلعتبری، ج؛ و کرمی، ا. (۱۳۹۸). تحول هویت در بافت فرهنگی: کلان روایات ایران. *مطالعات روان شناسی بالینی*، ۹(۳۴)، ۳۳-۱.

یورگنسن، م؛ و فیلیپس، ل. (۲۰۰۲). *نظریه و روش در تحلیل گفتمان*. ترجمه جلیلی، ه. (۱۳۹۷). چاپ هشتم، تهران، نشر نی.

Bahryni, S., Bermas, H., & Tashvighi, M. (2016). The self-efficacy forecasting based on hope to life and resiliency in adolescents suffering from cancer. *Biomedical and Pharmacology Journal*, 9(3), 1147-1156.

Berzonsky, M. D., & Luyckx, K. (2008). Identity styles, self-reflective cognition, and identity processes: A study of adaptive and maladaptive dimensions of self-analysis. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 8(3), 205–219.

Berzonsky, M, D & Kinney, A. (2019). Identity Processing Style and Depression: The Mediational Role of Experiential Avoidance and Self-Regulation. *Identity: An International Journal of Theory and Research*. 19. 1-15.

Beaumont, S. L. (2009). Identity processing and personal wisdom: An information-oriented identity style predicts self-actualization and self-transcendence. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 9(2), 95–115.

Bennion, L. D., & Adams, G. R. (1986). A revision of the extended version of the Objective Measure of Ego Identity Status: An identity instrument for use with late adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 1(2), 183–197.

Beyers, W., & Luyckx, K. (2016). Ruminative exploration and reconsideration of commitment as risk factors for suboptimal identity development in adolescence and emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 47,169–178.

Bloore, R,. Jose, P & Joshanloo, M. (2020). Does Hope Mediate and Moderate the Relationship between Happiness Aversion and Depressive Symptoms. *Open Journal of Depression*. 09. 1-16.

Brewer, B. W., & Petitpas, A. J. (2017). Athletic identity foreclosure. *Current opinion in psychology*, 16, 118-122.

Cheavens, J. S., Heiy,J. E., Feldman, D. B., Benitez, C ., Rand, L.K. (2019). Hope, goals, and pathways: Further validating the hope scale with observer ratings. *The Journal of Positive Psychology*, 14(4), 452-462.

Erikson, E. H. (1964). *Insight and responsibility*. New York: Norton.

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: Norton.

Gallagher, M. W., Long, L. J., Richardson, A., D'Souza, J., Boswell, J. F., Farchione, T. J., Barlow, D. H.(2020). Examining Hope as a Tran diagnostic Mechanism of Change Across Anxiety Disorders and CBT Treatment Protocols. *Behavior Therapy*, 51, 190-202.

Gomez, R., & Fisher, J. W. (2003). Domains of spiritual Well-being and Development and Validation of the Spiritual Well-being Questionnaire. *Personality and Individual Difference*, 35,1975-1991.

Kroger, J. (2003). What Transits in an Identity Status Transition. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 3(3), 197–220.

Kroger , J. (2015). Identity in Childhood and Adolescence, Editor(s): James D. Wright, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (Second Edition), Elsevier, 11, 537-542.

Krok, D. (2015). The mediating role of optimism in the relations between sense of coherence, subjective and psychological well-being among late adolescents. *Personality and Individual Differences*, 85, 134-139.

Liu, L., & Cheng, L.(2018). The Relationship Between Self-Efficacy and Achievement Motivation in Adolescents: A Moderated Mediating Model of Self-Identity and Hope. *Psychology and Behavioral Sciences*, 7, 69-76.

Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I., & Goossens, L. (2008). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of Research in Personality*, 42(1), 58–82.

Luyckx, K., Klimstra, T. A., Duriez, B., Van Petegem, S., Beyers, W., Teppers, E., & Goossens, L. (2013). Personal identity processes and self-esteem: Temporal sequences in high school and college students. *Journal of Research in Personality*, 47(2), 159–170.

Marcia, J.E. (1964). Determination and construct validation of ego identity status. Unpublished doctoral dissertation. Ohio State University.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]

Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 3(5), 551–558.

Marcia, J. E. (1967). Ego identity status: Relationship to change in self-esteem, 'general maladjustment,' and authoritarianism. *Journal of Personality*, 35(1), 119-133.

Marcia, J. E. (1980). *Identity in adolescence*. In J. Adelson (Ed.) Handbook of adolescent psychology. New York, NY: Wiley.

Maher, H., Winston,C. N., Rani, S.U. (2017). What it feels like to be me: Linking emotional intelligence, identity, and intimacy. *Journal of Adolescence* , 56, 162-165.

Mannerström, R., Hietajärvi, L., Muotka, J., & Salmela-Aro, K. (2018). Identity profiles and digital engagement among Finnish high school students. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 12(1), article 2.

Mcadams, D. (2018). Narrative Identity: What Is It? What Does It Do? How Do You Measure It?. *Imagination, Cognition and Personality*. 37, 359-372.

Potter, J. (2012). Re-reading Discourse and Social Psychology: Transforming social psychology. *British Journal of Social Psychology*, 51, 436-455.

Safari, Y., Yoosefpour, N. (۲۰۱۸). Data on the students' body management and ego-identity status at Kermanshah University of Medical Sciences, Iran. *Journal Data in Brief*, Volume 21, Pages 522-526.

Sezgin, F., & Erdogan, O. (2015). Academic Optimism, Hope and Zest for Work as Predictors of Teacher Self-Efficacy and Perceived Success. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15, 7-19.

Shanahan, M. L., Fischer, L. C., Rand, K. L.(2020). Hope, optimism, and affect as predictors and consequences of expectancies: The potential moderating roles of perceived control and success. *Journal of Research in Personality*, Volume 84. Retrieved from http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0092656619301242

Snyder, C. R., Lehman, K. A., Kluck, B., & Monsson, Y. (2006). Hope for rehabilitation and vice versa .*Rehabilitation Psychology*, 51(2), 89–112.

Sznitman, G. A., Zimmermann, G., Petegem, S. Van. (2019). Further insight into adolescent personal identity statuses: Differences based on self-esteem, family climate, and family communication. *Journal of Adolescence*, 71, 99-109.

Vijaykumar, S. D., & Lavanya, T. (2015). Vocational identity and ego strengths in late adolescence. *Annamalai International Journal of Business Studies & Research*. Special Issue, 52- 59.

Young Koo,H., Jung Kim,H.(2016). Vocational Identity and Ego Identity Status in Korean Nursing Students. *Asian Nursing Research*, 10, 68-74.

Zaretsky, L.,Clark, M. (2019). Me, Myself and Us? The Relationship between Ethnic Identity and Hope, Resilience and Family Relationships among Different. *Journal of Education, Society and Behavioral Science*, 32, 1-14.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-02]

[DOR: 20.1001.1.2383353.1400.10.3.11.5]